

MEDEDELELSER

Nr. 5 Juli 1998

49. Anke- og kæretilladelser - Procesbevillingsnævnet
50. Dokumentfalsk - Advokater - Samfundstjeneste - Rettighedsfortabelse
51. Narkotika - Hash - Strafudmåling
52. Færdselsloven - Bakning - Uagtsomt
53. Fortrudt ankeafkald
54. Ulovlig frihedsberøvelse - Unddragelse af forældremyndigheden - Betinget straf - Forsæt
55. Erstatning - Salær
56. Erstatning - Salær
57. Erstatning - Vansir
58. Narkotika - Skunk - Omregning af hampplanterers THC-indhold til hash - Betinget straf
59. Narkotika - Skunk - Samfundstjeneste
60. Våbenloven - Skærpet bestemmelse i straffeloven
61. Erstatning for uberettiget varetægt - Forhøjet takst - Nørrebrourolighederne - Frister
62. Husfredskrænkelser - Strafbortfald

Langvarige varetægtsfængslinger - Undersøgelse fra Rigsadvokaten

Retsmedicinsk kursus i drab

LANDSFORENINGEN AF BESKIKKEDE ADVOKATER

Postbox 1051
1051 København K
Telefon 3311 7522
Telefax 3332 4775

Landsforeningens bestyrelse:

Thomas Rørdam
formand, København

Bent Holmberg
næstformand, Aalborg

Michael Abel
Holbæk

Karen Marie Dyekjær
Esbjerg

Hanne Gullitz
Århus

Poul Jost Jensen
Glostrup

Mogens Juhl
Odense

Mette Lauritzen
København

Ansvarshavende redaktør:

Elsebeth Rasmussen

Oplagstal: **1050**

Formandens adresse:

Postbox 9017, 1022 København K

Telefon 3312 4540
Fax 3393 4540

Nørrebrosagen undersøges jo stadig, men nu skulle der i alle tilfælde være ryddet op i

erstatningssagerne vedr. tort, se i dette hæfte meddelelse 61/1998. De civile retlige krav vedr. skudepisoderne verserer stadig.

Princippet fra Frederik den 6.s tid om at man ligger på sine Gierninger, hvis man komme nær til de Steder, hvor Sammenrotelse og Opløb findes, holdt ikke, tværtimod er der i en række tilfælde givet forhøjet erstatning for anholdelse og varetægt.

Hæftet rummer i øvrigt nogle afgørelser om salær i forbindelse med indbringelse af erstatningskrav, meddelelserne 55 og 56/1998.

Endelig nogle kyndige advokatbemærkninger i forbindelse med retskemiske omregninger af hash og skunk. Det sidste ord er vist ikke sagt i denne sag. Rygterne vil vide, at anklagemyndigheden i samråd med de eksperter, fra hvem de ensidigt indhenter erklæringer, også vil have eksperterne til at beregne, at planterne kunne vokse sig større og dermed give mere udbytte. Ak ja, grådigheden kender ingen grænser.

God sommer

Elsebeth Rasmussen

Landsforeningens Meddelelse 63/1998

VEJLEDNING I FORELÆGGELSE AF STRAFFESAGER I HØJESTERET

af Thomas Rørdam

Rigsadvokaturen har indført en praksis, hvorefter det som udgangspunkt påhviler forsvareren at forelægge en straffesag i Højesteret, hvis det er tiltalte, der har anket, og anklagemyndighedens påstand alene er stadfæstelse.

I den anledning har jeg fundet det hensigtsmæssigt at udarbejde denne vejledning i forelæggelse af straffesager i Højesteret.

1) Domsforhandlingens start.

Domsforhandlingen starter med, at en dommerfuldmægtig angiver, hvilken sag det drejer sig om, hvorefter anklageren udleverer den indankede dom til dommerfuldmægtigen, som herefter oplæser dommen. Er der tale om en tredjeinstanssag, oplæses begge de indankede domme.

Efter oplæsning af den indankede dom redegør anklageren kort for ankeforholdene og for de påstande, der er nedlagt af parterne.

Med mindre forsvarerens påstand alene går ud på formildelse af den idømte straf og denne påstand tilstrækkeligt klart fremgår af sagsmaterialet i ekstrakten, vil det ofte være hensigtsmæssigt, at forsvareren forud for domsforhandlingen udarbejder et påstandsdokument i lighed med den ordning, der gælder for civile sager.

Der kan endvidere være anledning til i påstandsdokumentet at redegøre for de hovedanbringender, der knytter sig til påstanden. Dette er navnlig aktuelt, dersom påstanden går ud på ophævelse af landsrettens dom og hjemvisning af sagen til fornyet behandling ved landsretten som følge af rettergangsfejl, eller hvis påstanden går ud på frifindelse, f.eks. som følge af lovfortolkning.

Under alle omstændigheder er det vigtigt, at det i god tid inden domsforhandlingen i Højesteret er gjort helt klart, hvad forsvarerens påstand(e) går ud på. Det samme gælder anbringender, som måtte kræve særlig forberedelse hos

anklagemyndigheden. Dersom påstande og anbringender udvides eller indskrænkes i forhold til situationen for landsretten, skal dette ligeledes oplyses i god tid inden domsforhandlingen i Højesteret.

Som bilag 1 vedlægges et eksempel på et dokument med påstande og anbringender. Dokumentet vedrører den såkaldte Nørrebro-sag, der er gengivet i U 1996.639 H.

2) Forelæggelsen.

Når anklageren har redegjort for påstandene i sagen, skal sagen forelægges.

Som tidligere nævnt, følger Rigsadvokaturen en praksis, hvorefter det som udgangspunkt påhviler forsvareren at forelægge sagen, hvis det er tiltalte, der har anket, og anklagemyndighedens påstand alene er stadfæstelse.

Forsvareren vil i så fald have modtaget en skrivelse fra Rigsadvokaturen om, at forsvareren skal forelægge sagen, med mindre andet aftales.

Dersom forsvareren i andre tilfælde har ønske om at stå for forelæggelsen, må fremgangsmåden være den, at forsvareren retter henvendelse til Rigsadvokaturen med henblik på, at der indgås en aftale om forelæggelsesspørgsmålet.

Selv foretrækker jeg ofte at stå for forelæggelsen, da der på den måde opnås en bedre helhed i det samlede indlæg (forelæggelse og procedure).

Formålet med forelæggelsen er at præsentere sagens faktum på en fyldestgørende og overskuelig måde. Forelæggelsen skal skabe grundlaget for parternes procedure.

Det følger heraf, at forelæggelsen skal være loyal overfor såvel tiltalte som anklagemyndigheden.

Det bør således tilstræbes, at anklageren efter forsvarerens forelæggelse kan tilkendegive, at der ikke er supplerende bemærkninger til forelæggelsen.

Forelæggelsen bør imidlertid samtidig tilrettelægges i en passende stram form, således at overflødige oplysninger undgås.

Generelt kan man vel sige, at forelæggelsen i en straffesag skal efterlade et klart billede af, hvad den tiltalte er dømt for, under hvilke omstændigheder det strafbare forhold er begået, herunder til belysning af, om der foreligger for-

mildende eller skærpende omstændigheder, hvilke eventuelle følger, forholdet har fået, og hvad tiltaltes personlige forhold er.

Derimod er det ikke nødvendigt at gengive hele bevisførelsen for landsretten. Er der tale om en nævningesag, hvor tiltalte nægtede sig skyldig, men blev dømt, vil det således ofte være tilstrækkeligt at redegøre for de centrale passager i tiltaltes forklaring og de vigtigste beviser, der i øvrigt blev præsenteret i forbindelse med domsforhandlingen i landsretten.

Forelæggelsen bør tage udgangspunkt i de oplysninger, der var fremme for landsretten, og de oplysninger, der eventuelt siden er tilvejebragt til brug for højesteretsbehandlingen. Derimod er der i almindelighed ikke grund til at komme ind på f.eks. politirapportforklaringer, som ikke i kraft af dokumentation eller forehold har været anvendt som bevis under domsforhandlingen i landsretten. Dog vil der ikke været noget i vejen for at anvende en eventuel resumé- eller oversigtsrapport, politiet måtte have udarbejdet, hvis den er egnet til på en overskuelig måde at illustrere f.eks. sagens opstart.

I det følgende vil jeg redegøre for, hvordan en forelæggelse kan disponeres. Det bemærkes, at der ikke er nogen fast disposition for en forelæggelse, og det kan variere fra sag til sag, hvordan en forelæggelse bedst disponeres. Min redegørelse vil mest have den situation for øje, at højesteretssagen vedrører en anke af en nævningedom. En tredieinstanssag vil imidlertid skulle forelægges efter nogenlunde samme principper.

a) Kort om, hvad sagen drejer sig om.

Det vil være naturligt, at forelæggelsen indledes med en kort bemærkning om, hvad sagen drejer sig om, selv om dette for så vidt allerede fremgår af den dokumenterede dom og anklagerens redegørelse for påstandene.

I den sag, der er refereret i U 1997.1686 H, hvor tiltalte ønskede en forvaringssanktion ændret til en almindelig tidsbestemt straf, kunne man f.eks. indlede med at sige:

“Sagen drejer sig om sanktionsfastsættelsen for forholdene begået den 9. januar 1996, nemlig frihedsberøvelse, grov vold og forsøg på voldtægt mod ... (forurettedes navn), nærmere bestemt om der skal idømmes forvaring eller udmåles en almindelige tidsbestemt straf. Erstatningsspørgsmålet er ikke omfattet af anken.

Min påstand for Højesteret er, at der idømmes en almindelig tidsbestemt straf på højst 3 års fængsel. Jeg vil senere vende tilbage til spørgsmålet om strafudmålingen, når jeg kommer til min procedure.”

Det kan i øvrigt være hensigtsmæssigt på dette sted tillige at redegøre for de hovedanbringender, der knytter sig til påstanden, da det vil kunne lette forståelsen af forelæggelsen.

b) Tiltaltes tilstedeværelse i retten.

Også i Højesteret har tiltalte det sidste ord, inden sagen optages til dom, og forsvareren skal derfor meddele Højesteret, om tiltalte er til stede.

c) Tiltaltes personlige forhold, herunder forstraffe.

Det vil være naturligt her at starte med at redegøre for, hvornår tiltalte er født og i den forbindelse at angive, hvor gammel tiltalte nu er og var på gernings-tidspunktet.

Herefter omtales tiltaltes eventuelle forstraffe.

Det må afhænge af sagens karakter, hvor meget der skal gøres ud af forstraffene.

Er der tale om en sag om forvaring, vil det ikke være tilstrækkeligt at tage udgangspunkt i straffeattesten. Her må der redegøres nærmere for de enkelte forstraffe for så vidt angår de relevante forhold. Det samme vil imidlertid kunne gøre sig gældende i andre sager. Drejer sagen sig således om en narkotikaforbrydelse, og er tiltalte tidligere straffet for overtrædelse af straffelovens § 191, bør det angives, hvad tiltalte er dømt for i den tidligere sag med hensyn til stoffets art og mængde og eventuelt tiltaltes rolle.

Ved omtalen af forstraffene må der redegøres for forhold, der eventuelt vil kunne begrunde, at en fællesstraf udløses (en tidligere betinget dom eller en prøveløsladelse med reststraf). Såfremt straffen skal fastsættes som en tillægsstraf til en tidligere idømt straf, jf. straffelovens § 89, må der også redegøres herfor.

Med hensyn til forstraffe, der for så vidt er relevante, men som i medfør af straffelovens § 81 har mistet gentagelsesvirkning, vil det kunne være naturligt ganske kort at omtale disse med angivelse af, at der efter § 81 ikke længere er gentagelsesvirkning.

Efter forstraffene redegøres der for de personlige forhold i øvrigt, og her dokumenteres f.eks. tiltaltes eventuelle forklaring i retten om personlige forhold, en eventuel personundersøgelse, en eventuel mentalerklæring og en eventuel erklæring fra Retslægerådet.

Er dette materiale i en eller anden udstrækning allerede medtaget i den indankede dom, hvilket eksempelvis ofte vil være tilfældet for så vidt angår en eventuel udtalelse fra Retslægerådet, skal der ikke på ny ske dokumentation, men man kan eventuelt blot minde om, at der foreligger den og den erklæring, som er gengivet i dommen, i forbindelse med, at hovedkonklusionen i erklæringen kort gentages i fortælleform.

Med hensyn til en eventuel personundersøgelse og en eventuel mentalerklæring vil det ikke altid være tilstrækkeligt at nøjes med konklusionen. Der kan udmærket være relevante oplysninger andetsteds i dokumenterne. Det bør man være opmærksom på.

d) Forurettede.

Er der en forurettet i sagen, bør forelæggelsen omfatte en kort præsentation af forurettede og en redegørelse for relationen mellem tiltalte og forurettede.

Foreligger der i sagen oplysninger om forurettede, der kan være med til at belyse baggrunden for det strafbare forhold, bør disse oplysninger inddrages i forelæggelsen.

e) Sagen.

Ved redegørelsen for sagens omstændigheder vil det normalt være hensigtsmæssigt at gå nogenlunde kronologisk til værks.

Således vil det være naturligt at starte med en redegørelse for sagens opstart og politiets gerningsstedsundersøgelser m.v.

Herefter redegøres der for, hvordan tiltalte kom ind i billedet, og der redegøres i den forbindelse for anholdelsen af tiltalte og eventuelt omstændighederne i forbindelse med anholdelsen, hvis det er relevant.

Det kan så nævnes, at tiltalte efter anholdelsen afgav forklaring til politiet, og at han efterfølgende blev fremstillet i grundlovsforhør, hvor han på ny afgav

forklaring. Eventuelt kan der være anledning til at dokumentere eller redegøre for uddrag af tiltaltes forklaring i forbindelse med grundlovsforhøret.

Blev tiltalte varetægtsfængslet i forbindelse med grundlovsforhøret, oplyses dette med angivelse af, hvor længe tiltalte herefter var frihedsberøvet (eventuelt at tiltalte siden da har været frihedsberøvet).

Blev tiltalte først anholdt et godt stykke tid efter, at forholdet blev begået, indplaceres redegørelsen om tiltaltes anholdelse m.v. på det sted i forelæggelsen, hvor den efter kronologien naturligt hører hjemme.

Herefter redegøres der - i nødvendigt omfang - for de vigtigste undersøgelser, politiet har foretaget under efterforskningen, og for de vigtigste tekniske erklæringer m.v., der er indhentet.

Med hensyn til tekniske erklæringer m.v. kan det f.eks. dreje sig om promilleerklæringer, obduktionserklæringer, lægeerklæringer og eventuelt kriminaltekniske erklæringer.

Knytter der sig til en teknisk erklæring en forklaring fra en sagkyndig, afgivet under domsforhandlingen, vil det være naturligt at bryde kronologien og således redegøre for indholdet af forklaringen samtidig med, at erklæringen omtales eller dokumenteres.

Derefter nævnes, hvornår der blev rejst tiltale, og hvornår domsforhandlingen blev påbegyndt.

Med hensyn til bevisførelsen under domsforhandlingen gengives - i nødvendigt omfang - de vigtigste beviser.

Som tidligere nævnt vil det normalt være tilstrækkeligt at redegøre for de centrale passager i tiltaltes forklaring og de vigtigste beviser, der i øvrigt blev præsenteret i forbindelse med domsforhandlingen.

Med hensyn til forklaringerne er der ikke noget i vejen for at anvende en fortællestil frem for at foretage en egentlig dokumentation. Eventuelt kan fortællestil og dokumentation kombineres.

Går forsvarerens påstand ud på ophævelse af landsrettens dom og hjemvisning af sagen til fornyet behandling ved landsretten, og knytter denne påstand sig til, at der efter forsvarerens opfattelse er grund til at rejse kritik af retsbelæringen, dokumenteres de relevante dele af retsbelæringen. Det bemærkes i

den forbindelse, at en kritik af retsbelæringen bør være fulgt op af, at forsvareren i medfør af retsplejelovens § 893, stk. 2, inden nævningerne har trukket sig tilbage for at votere om skyldspørgsmålet har forlangt protokolation af den omtvistede del af retsbelæringen, eller at forsvareren efterfølgende har foranlediget, at Højesteret i medfør af retsplejelovens § 955, stk. 4, har indhentet en udtalelse fra landsretten om retsbelæringen.

Til sidst omtales kort, hvad tiltalte blev fundet skyldig i og med hvilken sanktion, ligesom det omtales, om der var enighed om afgørelsen.

Det tilkendes gives, at forelæggelsen herefter er afsluttet.

3) Proceduren.

Efter forelæggelsen går forsvareren direkte over til proceduren, og efter anklagerens procedure er der lejlighed til at afgive replik og duplik.

Forsvareren bør forud for domsforhandlingen i Højesteret undersøge, om anklageren vil begære en eventuel varetægtsfængsling forlænget efter Højesterets dom, og forsvarerens første procedureindlæg skal afsluttes med en bemærkning om, hvorvidt der protesteres mod fortsat varetægtsfængsling.

Landsforeningens Meddelelse 64/1998

Landsforeningens Meddelelse 65/1998

Fængselsbesøg - Forsvareres mobiltelefoner og mulighed for visitation

Kriminalforsorgen har nu ophævet forbuddet mod at forsvarere medbringer mobiltelefoner ved besøg i fængsler og arresthuse. Der hersker således igen normale tilstande. Samtidig bortfalder de særlige ordninger, blandt andet med muligheden for visitation af forsvarere. Der følger en skrivelse herom.

Landsforeningens Meddelelse 66/1998

Narkotika - Strafnedsættelse ved samarbejde - Plea-bargaining

Straffelovens § 80, § 84 og § 191

Narkokurér fik takstmæssig straf på 6 års fængsel under nævningesag for indsmugling af 2 kg heroin.

Sagen anket til Højesteret med påstand om formildelse under henvisning til, at T i betydelig grad havde hjulpet politiet ved sagens opklaring. I Højesteretsdommen er gengivet uddrag af et notat udarbejdet af Rigsadvokaten om adgangen til "Plea-bargaining". Straffen nedsat til 5 års fængsel. (Dissens)

HD I 11/1998, 17/6 1998

T var under en nævningesag tiltalt for overtrædelse af straffelovens § 191, stk. 2, jfr. stk. 1, 2. pkt. ved at have indført 2.206 g heroin til Frederikshavn fra Sverige. T nægtede sig skyldig, idet han alene kunne erkende indførsel af ½ kg heroin. Han påberåbte sig endvidere straffelovens § 84, stk. 1, nr. 4 og nr. 9, og påstod i øvrigt frifindelse fra en udvisningspåstand.

Nævningene svarede bekræftende til det principale hovedspørgsmål.

Det fremgik af en udtalelse fra Udlændingestyrelsen, at T havde haft ophold i Danmark siden 1991 og fået F-status.

Flygtningenævnet udtalte, at det grundlag, der oprindeligt førte til, at der blev meddelt T opholdstilladelse, også i dag kunne antages at ville begrunde opholdstilladelse i medfør af udlændingelovens § 7, bl.a. henset til, at han havde været langvarigt tilbageholdt og tortureret og sidenhen ikke overholdt sin meldepligt.

Såfremt han blev udvist, fulgte det imidlertid af udlændingelovens § 31, stk. 1, at han ikke kunne udsendes til hjemlandet eller til et land, hvor han ikke var beskyttet mod videresendelse til hjemlandet, hvis han på udsendelsestidspunktet risikerede forfølgelse i hjemlandet af de i Flygtningekonventionen nævnte grunde. Flygtningenævnet fandt ikke at kunne udtale sig om, hvorvidt det af lignende grunde eller andre tungtvejende grunde ikke burde kræves, at han udrejste til hjemlandet, jfr. udlændingelovens § 7, stk. 2.

Det var den dømmende ret, der skulle tage stilling til udlændingelovens § 26, nr. 5. Det gjaldt også forhold af asylretligt karakter.

Der blev afgivet 19 stemmer for at fastsætte straffen til fængsel i 6 år, og 5 stemmer for at fastsætte straffen til fængsel i 5 år, og der blev afsagt dom efter stemmeflertallet. Ved straffastsættelsen var der på den ene side lagt vægt på det indsmuglede stofs mængde og art, og på den anden side, at T alene havde virket som kurér.

20 stemmer fandt, at der skulle ske udvisning, 4 ville ikke udvise. Herefter skete der udvisning for bestandig.

Højesterets afgørelse i sagen følger in extenso:

“I tidligere instans er afsagt dom af Vestre Landsrets 6. afdeling den 16. december 1997.

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Pontoppidan, Hermann, Marie-Louise Andreasen, Wendler Pedersen og Lene Pagter Kristensen.

Vestre Landsrets dom er anket af tiltalte med påstand om formildelse.

Anklagemyndigheden har påstået stadfæstelse.

Der er mellem parterne enighed om, at en straf på fængsel i 6 år er i overensstemmelse med praksis for en kurérvirksomhed som den foreliggende.

Forsvareren har til støtte for påstanden om formildelse gjort gældende, at der ikke ved straffastsættelsen er taget hensyn til, at tiltalte i betydelig grad har hjulpet politiet med sagens opklaring, jf. herved straffelovens § 80, stk. 1. Forsvareren har endvidere henvist til tiltaltes personlige forhold, herunder at han handlede under pres, jf. straffelovens § 84, stk. 1, nr. 5. Forsvareren har ikke for Højesteret påberåbt sig straffelovens § 84, stk. 1, nr. 4 og 9.

Anklagemyndigheden har med henvisning til det neden for omtalte notat og referat anført, at det efter omstændighederne ikke bør være udelukket, at der ved strafudmålingen kan tages hensyn til tiltaltes medvirken til oplysning af sagen.

Under domsforhandlingen i landsretten forklarede kriminalassistent A, Frederikshavn politi, blandt andet, at tiltalte fra starten har været samarbejdsvillig. Ved tiltaltes beskrivelse har man været i stand til at identificere de to bag-

mænd i sagen. Det var blandt andet oplysninger fra tiltalte, der førte til anholdelse af den ene bagmand, og der er afsagt fængslingskendelse over den anden bagmand, som dog ikke opholder sig i landet i øjeblikket. Han ved, at en bekendt til tiltalte er blevet opsøgt af nogle personer med tilknytning til en af bagmændene.

I et notat af 13. december 1994 udarbejdet af rigsadvokaten om adgangen til "Plea-bargaining" hedder det bl.a.:

„På den anførte baggrund synes problemerne vedrørende "plea-bargaining" at se således ud for anklagemyndigheden:

B) Tilståelse, der omfatter medgerningsmænd.

- 1) Her kan der heller ikke "handles" vedrørende strafudmålingen, der bestemmes af retten.

En tilkendegivelse om, at anklagemyndigheden i retten vil fremhæve tiltaltes omfattende forklaringer om medgerningsmænd som strafnedsættende faktor, anser forsvarerne i DJØF's etiske gruppe og de fleste teoretikere for utilstede- lig på grund af risikoen for urigtige forklaringer.

De fleste praktikere i anklagemyndigheden vil formentlig være uenige heri, idet den manglende mulighed for en sådan tilkendegivelse (vel navnlig i nar- kosager) kan indebære en væsentlig begrænsning i opklaringsmulighederne. Retspraksis i byretterne og måske også landsretterne synes da også forudsæt- ningsvis at acceptere sådanne tilbud, hvorimod dette ikke synes at være til- fældet for så vidt angår Højesteret, jf. U 1978.155 H. På grund af denne doms alder kunne der være grund til ved lejlighed at forelægge dette strafudmå- lingsselement for Højesteret på ny.

Den anførte risiko for urigtige forklaringer kan næppe ganske afvises. På den anden side vil dette moment, der åbent bliver lagt frem i retten i sagerne mod medgerningsmændene, ligesom mange andre forhold, kunne indgå i rettens frie bevisbedømmelse. Når der henses til, at virkningen heraf helt overlades til retten, der er bekendt med bl.a. U 1978.155 H, kunne noget tale for, at frem- gangsmåden bør kunne anvendes. De mange usikkerhedsmomenter i virknin- gen bør dog formentlig medføre, at sådanne aftaler ikke indgås. En ren omtale af bestemmelsen i straffelovens § 84, stk. 1, nr. 9, med den usikkerhedsfaktor i virkningen, der er anført ovenfor, er dog næppe uacceptabel.

2) Tilbud om påtalebegrænsning som modydelse for forklaringer om medgerningsmænd bør ikke afgives... Her er risikoen for urigtige forklaringer nok for stor.

Det samme gælder helt klart løfter om at undlade at nedlægge påstande om rettighedsfrakendelse og konfiskation. Disse retsfølger har andet formål end straffen."

Af et referat fra et statsadvokatmøde afholdt i januar 1998 fremgår det bl.a., at rigsadvokatens notat af 13. december 1994 er sendt til Justitsministeriet, der imidlertid ikke generelt har taget stilling til de problemer med hensyn til "plea-bargaining", der er nævnt i notatet. Det hedder videre i referatet:

"Der var efter drøftelse enighed om, at der bør være adgang til efter en helt konkret vurdering at fremsætte tilkendegivelser som de nævnte [notatets pkt. B 1)]. Behovet vil formentlig oftest foreligge i større narkotikasager.

Under hensyn til, at en sådan tilkendegivelse indebærer en disposition i forhold til anklagerens behandling af sagen, forudsættes det, at spørgsmålet altid forelægges for en chargeret jurist. Det skal endvidere meget klart tilkendegives over for den sigtede, at der ikke er sikkerhed for, at forklaringer om medgerningsmænd vil føre til strafnedsættelse.

Statsadvokaterne underretter Rigsadvokaturen om eventuelle domme, der tager stilling til tilfælde som det nævnte."

Højesterets bemærkninger.

Der er ikke grundlag for at nedsætte straffen i medfør af straffelovens § 84. stk. 1, nr. 5.

Fire dommere - Pontoppidan, Hermann, Wendler Pedersen og Lene Pagter Kristensen - udtaler herefter:

Straffelovens § 80, stk. 1, giver mulighed for ved strafudmålingen at tage hensyn til, at tiltalte har medvirket ved sagens oplysning, herunder ved afgivelse af forklaring om medgerningsmænd.

Det er efter vores opfattelse af væsentlig betydning for efterforskningen af større narkotikasager og visse andre alvorlige sager, hvor efterforskningen erfaringsmæssigt er særlig vanskelig og problemfyldt, at der er mulighed for at motivere en sigtet til at medvirke til sagens oplysning. En sådan motivation

kan være udsigten for den sigtede til, at hans egen straf reduceres. Vi finder under hensyn hertil, at der ved strafudmålingen bør kunne tages hensyn til oplysninger fra anklagemyndigheden om, at sigtede har ydet politiet og anklagemyndigheden bistand under efterforskningen, uanset de principielle og retssikkerhedsmæssige betænkeligheder, der kan være forbundet med en sådan ordning. Vi bemærker i den forbindelse, at det under en eventuel straffesag mod personer, der af den sigtede er udpeget som medgerningsmænd, kan indgå i vurderingen af den sigtedes oplysninger, at disse har medført eller vil kunne medføre, at hans egen straf nedsættes.

Anklagemyndigheden har oplyst, at tiltalte under sagen har bidraget med værdifulde oplysninger af betydning for efterforskningen.

Under henvisning til det anførte stemmer vi for at nedsætte straffen til fængsel i 5 år.

Dommer Marie-Louise Andreasen udtaler:

En almindelig adgang til strafnedsættelse for tiltalte, der afgiver forklaring til politiet om medgerningsmænd, indebærer en så betydelig risiko for, at der vil blive afgivet urigtige forklaringer, der kan føre til forkerte domfældelser, at man - uanset de efterforskningsmæssige hensyn - efter min mening bør afstå fra at lade sådan bistand til politiet få indflydelse på strafudmålingen. Dette gælder, selv om det under en eventuel straffesag mod medgerningsmændene oplyses, at straffen for angiveren med anklagemyndighedens accept er nedsat på grund af sådan forklaring.

Jeg stemmer derfor for at stadfæste dommen.

Afgørelsen træffes efter stemmeflertallet.

Det følger heraf, at henvisningen i landsrettens dom til udlændingelovens § 22, nr. 3, udgår, således at anklagemyndighedens påstand tages til følge i medfør af udlændingelovens § 49, stk. 1, jf. § 32, jf. § 22, nr. 4.

Tiltalte har fortsat været fængslet under anken.

Thi kendes for ret:

Landsrettens dom ændres, således at tiltalte T straffes med fængsel i 5 år.

Sagens omkostninger for Højesteret skal betales af statskassen.”

-oo0oo-

Rigsadvokaten har i "*Rigsadvokaten informerer*" nr. 6/1998 i forbindelse med et referat af dommen tilføjet:

"Det bemærkes, at det i den foreliggende sag ikke af politiet eller anklagemyndigheden var tilkendegivet over for den tiltalte, at forklaringer om medgerningsmænd muligvis kunne have betydning ved rettens fastsættelse af straffen."

Landsforeningens Meddelelse 67/1998

Årsberetning for 1997 fra Erstatningsnævnet

Offererstatningslovens § 6a

Nævnet har udsendt en årsberetning som ovenfor angivet på 31 sider med bilag. Interessant er en sag refereret side 15, hvor nævnet afviste at yde torterstatning i medfør af Offererstatningslovens § 6 a, hvorefter der er en henvisning til dansk rets almindelige regler om skadevolders erstatningsansvar, herunder om nedsættelse eller bortfald af erstatning på grund af skadelidtes eller afdødes medvirken til skademelderaccept af risiko for skade.

Denne bestemmelse blev brugt for en sag, hvor en 31-årig kvinde søgte erstatning, efter at hun ved to tidligere domme i 1995 havde modtaget erstatning. I forbindelse med den nu begåede vold havde skadelidte forklaret, at hun selv havde opsøgt skadevolderen efter dennes afsoning af de tidligere straffe. Hun havde forklaret, at hun savnede ham. Hun erkendte, at såvel hun som samleveren havde et spiritusproblem. Nævnet tilkendte skadelidte det ansøgte beløb på 900 kr. i godtgørelse for svie og smerte, 13.593 kr. i erstatning for udgifter til tandbehandling, og 4.480 kr. i erstatning for udgift til psykologbehandling. Derimod blev tortgodtgørelse i overensstemmelse med retspraksis afslået. Nævnet bemærkede:

“Det bemærkes, at Nævnet i medfør af § 6 a i lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser vil overveje at lade erstatning nedsætte eller bortfalde i tilfælde af fremtidige voldsskader på Deres klient begået af NN i forbindelse med, at Deres klient måtte opsøge ham påny.”

Kriminalistisk Årbog 1997 - Hjælp til ofre for forbrydelser

Retsplejelovens § 741 a

Kriminalistisk Årbog 1997 på 204 sider, hæftet, indeholder en række artikler, som er skrevet dels af fastansatte lærere og ph.d. studerende, dels af instituttets gæster m.v. Man kan således læse *Vagn Greves* overvejelser om, hvorvidt straffeloven er forældet, *Joi Bay* påny om rockere, *Flemming Balvig* om, hvorvidt voldtægt kan tælles, samt andre gode kendte og mindre kendte kræfter.

Her fremhæves *Annika Snares* artikel s. 143-156 om "Hjælp til ofre for forbrydelser - hvordan?", der gennemgår bl.a. offerrådgivning i europæisk belysning, samt ofrets rettigheder i USA.

En hjørnesten i bestræbelserne på at styrke ofrenes stilling har i USA været disses inddragelse i straffeprocessen.

Så godt som alle delstater tillader "victim impact statements", d.v.s. offererklæringer, hvor der skriftligt eller mundtligt i retssalen gøres rede for de skader af alle slags, som gerningspersonen har forårsaget.

De fleste delstater tillader også erklæringer, hvori offeret på skrift eller ved personligt fremmøde udtrykker sin mening over for domstolen om, hvad der er en passende straf.

Tanker, der virker fremmede for det danske retssystem. Men undertiden kan man spørge sig, om der ikke tages for vidtgående hensyn til den tiltalte på bekostning af offeret.

Sørger offeret i dansk ret ikke for at få beskikket en bistandsadvokat, kan det være meget vanskeligt at følge med i sagens gang.

- Bliver gerningsmanden fortsat varetægtsfængslet, eller kan ofret risikere at skulle møde ham igen efter en kort varetægtsfængsling.
- Rimeligt forvarsel om domsforhandlingen.
- Evt. forklaring på, at denne bliver udsat i sidste øjeblik, fordi gerningsmanden vælger i sidste øjeblik at skifte advokat.
- Forklaring på, at domsforhandlingen bliver udsat påny, dels på grund af tidsnød, dels fordi der skal indhentes erklæringer.

- Forklaring på, at der skal gå over en måned med at få nedlagt tilhold efter straffelovens § 265, når gerningsmanden uventet bliver løsladt, fordi sagen trækker ud.
- Forklaring på, at ofret af forsvareren bliver afhørt langvarigt om et eventuelt tidligere samlivsforhold (hvilket kan være pinefuldt, når der spørges til de samme temaer igen og igen), men grunden til, at forsvareren ikke vil ind på selve den påsigtede handling med den eventuelt lige forinden udøvede grove og omfattende vold.
- Forklaring på, at sagen stadig ikke kan gøres færdig, men må udsættes på ny, fordi forsvareren er travlt optaget og alligevel ikke kan afsætte den fornødne tid på de aftalte berammede dage.

- oo0oo -

Det Retsvidenskabelige Institut D (tidligere Kriminalistisk Institut) udgav ligeledes tidligere på året sin årsberetning for 1997, hvor man bl.a. kan se hvilke specialer, der bliver skrevet ved instituttet, herunder spændende emner som:

- Bekæmpelse af svig i Det europæiske Fællesskab.
- Brugen af identifikationshunde.
- Dissensafgivelse i Retslægerådets erklæringer.
- Vold mod kvinder begået af nuværende eller forhenværende partnere.

Afhandlingerne er ikke gengivet i årsberetningen, men der er sikkert lagt store kræfter i sådanne skrifter, hvoraf en del sikkert kunne fortjene offentliggørelse.

- oo0oo -

Man kan godt, hvis man ikke blot er Forsvarer med stort F, men den, der i det hele taget bistår mennesker i nød i straffesager, gøre sig nogle tanker om, hvorvidt retssystemet er særlig hensynsfuld over for det eventuelle offer. Særligt i voldtægtssager er anmelderen typisk udsat for en stor belastning, hvis sigtede, hvad han jo ofte gør, nægter.

Der, hvor anmelderne typisk finder mangler, er med hensyn til information om, hvad der sker i sagen. Her har bistandsadvokaten en klar forpligtelse. Hvad bistandsadvokaten imidlertid ikke kan hjælpe med, er at få sagerne fremmet med den fornødne hurtighed og sikre sig, at anmelderen som vidne ikke bliver ulejliget flere gange end højst nødvendigt.

Det ville også i de sager, hvor parterne kender hinanden i forvejen, være ønskeligt, at andre - herunder retssystemet - forstod, at det, at man frivilligt har været i seng med hinanden tidligere, ikke er et blankt samtykke ud i al fremtid til at tåle et samleje, også efter samlivsophævelse, eller efter at den sigtede først har udøvet vold mod anmelderen, før han tilfredsstiller sig seksuelt.

Den bevisførelse, man kommer ud for i de sidstnævnte sager, kan godt få redaktøren til at forstå, at anmelderne ofte viger tilbage for anmeldelse. Problemet er blot, at manglende anmeldelse er en invitation til at blive udsat for det samme påny, og med en dårligere juridisk udgangsposition.

Kan foreningens medlemmer bidrage med eksempler, hvor anmelderen (eller bistandsadvokaten) ikke er blevet behandlet hensigtsmæssigt af retssystemet, er redaktøren interesseret i at høre nærmere.

Landsforeningens Meddelelse 69/1998

Personlige oplysninger vedr. tiltalte - Forakter

Retsplejelovens § 808 og 877

Det er som hovedregel anklagemyndigheden, der i de mindre sager står som rekvirent af personlige oplysninger vedr. tiltalte. Faktisk accepterer Kriminalforsorgen kun begæringer, der videreekspederes af anklagemyndigheden, selv om initiativet måske kommer fra forsvareren.

Som hovedregel er oplysningerne imidlertid sådanne, at de primært bruges af forsvareren i forbindelse med den del af proceduren, der vedrører den eventuelle sanktion.

Det er reguleret af retsplejelovens § 877, et justitsministerielt cirkulære af 177 af 8/10 1952 (optrykt i Kommenteret Retsplejelov eller Karnov ad § 877) samt retspraksis, i hvilket omfang den tiltaltes fortid er relevant for retssagen.

Der er naturligvis ingen problemer i at henvise til en forholdsvis frisk tidligere foretagen personundersøgelse. De straffe, der ligger til grund for en sådan personundersøgelse, skal anklageren nok finde et passende påskud for at dokumentere. I særlige tilfælde bør forsvareren (og retten) dog være opmærksom på den alt for sjældent benyttede bestemmelse i RPL 928 a. Mere problematisk er det at henvise til ældre sager.

Et praktisk eksempel. I en sag med bedrageri eller dokumentfalsk begærede jeg for nogle år siden en personundersøgelse - med en vis overtalelse af min klient, idet han mente at være 110% uskyldig.

Stor var min overraskelse, da den overordentlig grundige personundersøgelse fandt anledning til at oplyse, at min klient, der nu var i 40'erne, havde haft en kort periode som 17-19 årig med kriminalitet. Jeg måtte returnere personundersøgelsen og anmode om, at resuméet, der omtalte dette forhold, blev skrevet om, og havde stort besvær med anklageren under domsforhandlingen for at undgå, at denne fandt et påskud for at drage de gamle sager (der ikke fremgik af straffeattesten) frem.

Et friskere eksempel. En ung mand, der for nylig var tiltalt for vist nok graffiti. En meget fyldig personundersøgelse, hvor diverse udtalelser fra skoler m.v. var optaget som bilag - ikke blot ekstraheret, som man undertiden ser.

Herunder også et brev fra en præst, der med beklagelse meddelte plejeforældrene, at den unge mand var smidt ud fra konfirmationsforberedelsen, fordi han lavede for meget ballade.

Man spørger sig, om det nu var så relevant, at det skulle indgå i en erklæring til retten, henset til, at konfirmationsforberedelse normalt foregår, mens de unge er 13-14 år.

Endelig et eksempel på de udtalelser, der rutinemæssigt indhentes vedrørende unge under 18 år fra Kommunernes bistandsafdelinger for børn og unge.

Den pågældende var iflg. straffeattesten ustraffet og på gerningstidspunktet 16 år. Han var tiltalt for at have kastet en brosten mod en politibil og forsøgt at sno sig fri af en anholdelse, straffelovens § 119, stk. 1 og 3.

“D havde haft svært ved at indordne sig under almindelige normer og havde været indblandet i nogle uheldige sammenhænge, bl.a. med ordensmagten.” hed det i bistandskontorets udtalelse.

Måske kunne man ved lejlighed få anklagemyndigheden, der står som rekvi-
rent af sådanne erklæringer, til at gøre - særligt kommunerne - opmærksomme
på, at der kun bør medtages relevant materiale, at man bør være varsom med
at medtage negative erfaringer fra før, den unge er fyldt 15 år, og at man bør
overlade til anklagemyndigheden, om denne over for retten vil fremkomme
med begæring om oplysninger om tidligere sager, herunder eventuelt sager,
der er sluttet på bevisets stilling, eller fordi den unge var under 15 år. Endelig
at meget gamle sager uden mellemliggende oplysninger om fortsat kriminali-
tet normalt må være helt irrelevante, selv om Kriminalforsorgen har været
indblandet i den tidligere sag.

Endelig kunne man måske henstille, at rekvisition af sådanne begæringer og
efterkommelse af rekvisitionen behandles således, at forsvareren kunne nå at
modtage erklæringen inden domsforhandlingen. Faktisk har jeg ikke tal på de
mange sager, hvor jeg først har modtaget erklæringen i retten umiddelbart før
domsforhandlingens påbegyndelse.

Elsebeth Rasmussen